vergadering **C311**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme

van 14 juni 2022

Vlaams Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de ondersteuning van het Chinese leger door Vlaamse wetenschappers en universiteiten
– 3031 (2021-2022) 3

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de deelname van de minister-president aan het World Economic Forum in Davos
– 3130 (2021-2022) 8

VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de repressie van de Oeigoerse bevolking in China
– 3135 (2021-2022) 12

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de overstromingen in Zuid-Afrika, India en Bangladesh
– 3081 (2021-2022) 16
Bijlage 18

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de ondersteuning van het Chinese leger door Vlaamse wetenschappers en universiteiten
– 3031 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Voorzitter, minister-president, uit een onderzoek van de krant De Tijd samen met andere buitenlandse media blijkt dat Vlaamse universiteiten en wetenschappers de voorbije jaren hebben meegewerkt aan meer dan zesduizend studies van Chinese wetenschappers die komen van risicovolle Chinese universiteiten die werken voor het Chinese Volksbevrijdingsleger of voor de Chinese inlichtingendienst. Ze zouden betrokken zijn bij spionage of bij Chinese kernwapenprogramma's.

De Vlaamse universiteiten die samenwerkten met de zogenaamde 'Seven Sons of National Defence', de zeven Chinese universiteiten waarmee China westers onderzoek afleidt naar zijn eigen militaire technologie, hadden allemaal contact met de Staatsveiligheid over de risicovolle samenwerkingen. Die laatste zou de kwestie in maart vorig jaar hebben besproken met alle rectoren in de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en waarschuwt al langer voor de braindrain die China actief organiseert.

Minister-president, wat is uw reactie op dat onderzoek?

Welke acties plant u te ondernemen om te verhinderen dat er nog strategische kennis vanuit Vlaanderen doorstroomt naar het Chinese leger of de Chinese inlichtingendienst?

Hoe staat u ten aanzien van een verbod voor universiteiten om nog samen te werken met de 'Seven Sons of National Defence'?

Zult u hieromtrent nog overleg plegen met uw collega's, de minister van Onderwijs en de minister van Innovatie?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Slagmulder, dit is een belangrijke vraag en ik zal er dan ook uitgebreid op antwoorden.

Wat is mijn reactie op het onderzoek? Eerst wil ik toch een kleine nuance aanbrengen. U spreekt van ondersteuning van het Chinese leger door Vlaamse wetenschappers en universiteiten. Hierbij wil ik opmerken dat 'ondersteuning' enerzijds en 'onderzoekssamenwerkingen waarbij naïviteit een onbedoelde kennisoverdracht impliceert' anderzijds twee verschillende concepten zijn.

Ten tweede onderlijn ik dat internationale samenwerking voor onze universiteiten onontbeerlijk is om het wetenschappelijke en economische potentieel van Vlaanderen te ontplooien en benutten. Een hoge mate van openheid is zelfs nodig om tot innovatie te komen. Hoewel de Vlaamse Regering dus sterk streeft naar een internationale, bloeiende onderzoeksomgeving in Vlaanderen, mogen we – dat is dan het tegengewicht – natuurlijk niet lichtzinnig zijn. We weten uiteraard dat er staten zijn die onrechtmatig kritische kennis uit Vlaanderen en uit de Europese Unie willen verwerven om die kennis vervolgens te misbruiken voor militaire doeleinden. Dat is het spanningsveld: openheid voor internationale uitwisselingen

en om internationale kennis te vergaren, en aan de andere kant aandachtig zijn voor de gevaren die daarin schuilen.

In haar jaarverslag 2019 waarschuwde de Staatsveiligheid er al voor dat studenten van militaire onderzoeksinstellingen, zoals de Chinese National University of Defense Technology, naar verschillende westerse landen, waaronder ons land, worden uitgestuurd om kennis te verwerven die essentieel is voor bepaalde militaire ontwikkelingen. Aan onze universiteiten waren de voorbije jaren verschillende van deze militaire studenten actief.

Om op een efficiënte manier met dit soort problemen te kunnen omgaan, heeft deze Vlaamse Regering beslist om een Verbindingsofficier Politie aan te stellen. Hij moet onder meer de uitwisseling van informatie tussen de Vlaamse Regering en haar diensten aan de ene kant en de geïntegreerde politie en de federale inlichtingen- en veiligheidsdiensten aan de andere kant optimaliseren. Zoals u wel zult weten, is deze verbindingsofficier begin vorig jaar in dienst getreden en opereert hij vanop het kabinet van de Vlaamse minister die bevoegd is voor de justitie, minister Zuhal Demir.

Uw tweede en vierde vraag zal ik samen beantwoorden. U vraagt welke acties ik plan en of ik overleg zal plegen met de collega-ministers. Uw vraag naar de ongewenste overdracht van strategische kennis roept twee bijkomende bedenkingen op. Ten eerste is strategische kennis een vaag en ruim begrip. Het is alleszins veel ruimer en niet noodzakelijk samenvallend met de kennis gecontroleerd via de regelgeving binnen de bevoegdheid van de dienst Controle Strategische Goederen.

Ten tweede is het zo dat, zelfs wanneer het gaat over gecontroleerde technologie, enkel de verzending of terbeschikkingstelling ervan aan entiteiten in China vergunningsplichtig is. Zo is de kennisoverdracht van een universiteit in Vlaanderen op een Chinese onderzoeker in Vlaanderen uiteraard niet onderhevig aan de exportcontroleregelgeving. Dat geldt evenmin voor de fysieke verplaatsing van die Chinese onderzoeker naar China met de opgedane immateriële kennis. Ook een Vlaamse onderzoeker die naar China gaat zonder technologie op dragers mee te nemen en daar vervolgens zijn kennis deelt, valt niet onder controle. 'Dual use'-exportcontrole en de richtlijnen hierover van de Vlaamse Interuniversitaire Raad zijn dus een beperkt deel van het verhaal. Daarnaast is er een hele resem aan hypermoderne niet-gecontroleerde technologieën en een heel spectrum aan vormen van kennisoverdracht die een andere vorm van bewustmaking en mogelijke acties vereisen.

Om deze lacunes in te vullen, wordt er inderdaad actie ondernomen. Op uitnodiging van toenmalig bevoegd minister voor Onderzoek en Innovatie, minister Crevits, werd in februari 2021, in de schoot van het Europaplatform en gefaciliteerd door het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, een werkgroep Kennisveiligheid opgericht. Binnen deze werkgroep werd met belanghebbenden, zoals universiteiten, hogescholen, strategische onderzoekscentra en bedrijven, dieper ingegaan op de problematiek. Ook vertegenwoordigers van het Departement Onderwijs en Vorming, van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken – bij mij dus – en ook van Flanders Investment & Trade (FIT) – ook bij mij – namen deel aan verschillende overlegmomenten. Diverse concrete acties zijn in voorbereiding en worden geanalyseerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de oprichting van een Vlaams loket Kennisveiligheid, het gebruik van de ASPI-tracker (Australian Strategic Policy Institute) , overleg met de Veiligheid van de Staat en screening van onderzoekers, zoals ook vermeld in de artikels uit De Tijd, waaraan u refereert.

Dergelijke acties staan evenwel niet op zich, maar dienen te worden geïntegreerd in een breder kader rond kennisveiligheid waarbij niet alleen China in het vizier komt. Het verantwoord omgaan met onderzoek vereist een actief engagement van

meerdere actoren: van de onderzoeksinstellingen en van de financierende instanties. Maar ook de onderzoekers zélf spelen daarin een centrale rol en dienen te worden geresponsabiliseerd. Het artikel uit De Tijd dat u aanhaalde, toont aan dat er nog werk aan de winkel is. Dat geef ik grif toe.

Ook vandaag worden er al initiatieven genomen. De algemene exportcontroleregels op dual use-producten en kennis gelden uiteraard ook voor de onderzoeksinstellingen en individuele onderzoekers. Op dat vlak doet de dienst Controle Strategische Goederen actief aan outreach. Vlaanderen was op Europees niveau een van de voortrekkers om onderzoeksinstellingen te sensibiliseren. Hierbij besteden mijn diensten ook speciale aandacht aan onderzoek omtrent zogenaamde 'emerging technologies': nieuwe technologieën die dual use-gerelateerd zijn, zoals innovaties op het vlak van artificiële intelligentie, quantumtechnologieën en 3D-printing.

De dienst Controle Strategische Goederen stelde een gids voor kennisinstellingen op over de controle op de handel in dual use-items. De informatie en richtlijnen in deze gids zijn ondertussen mee opgenomen en verder uitgewerkt in de op 15 september 2021 gepubliceerde Europese richtsnoeren.

Daarnaast staat de dienst Controle Strategische Goederen reeds geruime tijd in contact met de (VLIR) over een brochure gecreëerd door de Vlaamse universiteiten, in samenwerking met onderzoeksinstellingen zoals imec. Doel hiervan is het sensibiliseren van individuele onderzoekers. Hoewel de brochure, die momenteel een update ondergaat, in eerste instantie focust op exportcontrole, wordt ook hier aandacht besteed aan andere relevante domeinen, zoals het risico op misbruik van onderzoek en andere gevoeligheden omtrent internationale samenwerking en bezoekende onderzoekers.

Indien u hieromtrent verdere toelichting wenst, kunt u het best mijn collega-ministers Weyts en Brouns bevragen. Zelf zal ik hen alvast vragen om dit verder na te gaan en op te volgen, in samenwerking met de verbindingsofficier van de politie.

De risico's zijn duidelijk: het gevaar op afwending van de kennis voor militaire of andere overheidstoepassingen is reëel, ofwel via uitvoer van dual use-technologie, ofwel via kennisoverdracht door internationale samenwerking en uitwisseling en alle daaraan verbonden ethische risico's. Er is risico op het verlies van intellectuele eigendom en verlies van ons economisch en wetenschappelijk potentieel. Ik stel vast dat de Vlaamse rectoren zich voornemen om kritischer te zijn in hun contacten met China. Deze aanpak is ten zeerste wenselijk en kan ik alleen maar toejuichen.

Bij de Seven Sons-instellingen is het duidelijk dat elke samenwerking met extra aandacht geanalyseerd moet worden. Een richtlijn voor universiteiten om niet meer samen te werken met deze 'Seven Sons of National Defence' kan deel uitmaken van het algemeen beleidskader rond kennisveiligheid. Op vraag van voormalig minister voor Onderzoek en Innovatie Crevits wordt het verbod waarnaar u vraagt overigens al toegepast door het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO).

Maar deze zeven universiteiten zijn uiteraard niet de enige onderzoeksinstellingen met verregaande militaire banden of laboratoria en onderzoeksprojecten gericht op militaire toepassingen of cybersurveillance. Vaak betreft het grote academische instellingen die actief zijn in het gehele academische onderzoeksspectrum. Zeker niet elk onderzoek en elke samenwerking impliceert automatisch een risico op een militaire toepassing. Mordicus niet meer met Chinese wetenschappers samenwerken, is alvast te radicaal, we mogen de positie van onze Vlaamse instellingen internationaal niet hypothekeren. Een grondige screening en het nemen van maatregelen ad hoc, proportioneel aan de gedetecteerde risico's, lijken aangewezen. Binnen de VLIR keurden de Vlaamse universiteiten onlangs een gezamenlijke

visietekst goed om problemen in verband met kennisveiligheid beter aan te pakken. Dat lijkt me alvast een goede stap.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Dank u, minister-president, voor uw zeer uitgebreide antwoord. Er worden inderdaad al stappen gezet. Dat is positief. Ik vind het ook positief dat de Vlaamse universiteiten ondertussen zelf ook al stappen hebben gezet om onze wetenschappelijke kennis beter te beschermen. Studenten en onderzoekers zullen beter worden gescreend, dat is alvast een stap in de goede richting. We moeten inderdaad zeer waakzaam zijn en rekening houden met nog andere kapers op de kust, het is niet alleen China. Die mogen ook niet over het hoofd gezien worden.

Er werd een visietekst opgesteld. U verwees ernaar. Maar dat biedt natuurlijk geen harde garanties. In Europa heeft men de mond vol van strategische autonomie, maar onze kennis moet natuurlijk beter worden beschermd. Er moet dus zeker actie worden ondernomen om ervoor te zorgen dat er geen strategische informatie meer naar de Chinese overheid lekt.

Vanuit de universiteiten luidt het dat de kennisveiligheid een gezamenlijke opdracht is van de universiteiten en de overheid. Zij vragen dat de federale en de Vlaamse overheid de krachten bundelen om een nationaal kennisveiligheidsloket, zoals dat in Nederland al bestaat, op te richten. Kunt u zeggen wie daarvan het frontoffice voor zijn rekening zou nemen? Zodra het er is, valt het dan onder de federale of de Vlaamse overheid? Belangrijk is alleszins dat er heel snel en gericht kan worden geschakeld met alle overheidsdiensten. Hoe ziet u dat praktisch? Wie moet daar de leiding nemen?

Nog een slotvraag. De Vlaamse universiteiten vragen dat de Vlaamse overheid structurele cofinanciering voorziet voor de opvang van bedreigde wetenschappers via Scholars at Risk. Hoe staat u daar tegenover?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister-president, onze noorderburen kampen met dezelfde problemen. Eind januari lanceerde de Nederlandse minister van Onderwijs Robbert Dijkgraaf samen met de universiteiten het loket Kennisveiligheid en de nationale leidraad Kennisveiligheid. Die instrumenten moeten de kennisinstellingen helpen bij het in kaart brengen en het aanpassen van kennisintensieve samenwerking met landen zoals China, Iran en Rusland want Nederland wil een volledig beeld van die samenwerkingen krijgen. Vandaag worstelt China nog met een belangrijke militaire technologische achterstand tegenover de westerse alliantie. We moeten vermijden dat die achterstand ingelopen zou worden met behulp van Europese kennis en technologie. Daarom pleit het The Hague Centre for Strategic Studies ook voor een meldingsplicht en een strategische definitie van risicogebieden.

Minister-president, aangezien we toch met dezelfde uitdagingen worden geconfronteerd en ik gisteren heb gezien dat er nog een aantal zaken zijn waar we met hetzelfde worden geconfronteerd, zoals het stikstofakkoord, is het misschien opportuun om in dit kader ook met onze buurlanden samen te werken, zeker met Nederland waarmee we een intensieve samenwerking op een aantal vlakken hebben. De vraag is of de Vlaamse Regering daarover niet in overleg kan gaan met de Nederlandse collega's of zelfs met andere buurlanden zodat er kan worden nagegaan of we de initiatieven niet op elkaar kunnen afstemmen.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Het is duidelijk dat ook andere universiteiten binnen de Europese Unie met dat probleem te maken hebben en ook samenwerken met Chinese universiteiten. Het zou in onze ogen eerder nuttig zijn om dat op Europees niveau gezamenlijk aan te pakken en stappen te zetten om die strategische kennis en technologieoverdracht te vermijden. Het is goed dat onze universiteiten en hogescholen zich op dat vlak ook al engageren door de visietekst met dertien engagementen van de VLIR. Ze zeggen dat ze zichzelf daarin zullen evalueren, maar dan zijn ze tegelijk rechter en partij. Is het niet nodig om die evaluatie aan een derde partner toe te vertrouwen? Welke instantie zou dat kunnen zijn?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Slagmulder, wat betreft de vraag of de frontoffice federaal of regionaal moet zijn, hebben we op het vorige Overlegcomité het samenwerkingsakkoord op ministerieel niveau goedgekeurd voor een intrafederaal orgaan. Dat is ook correct. Het federaal niveau staat niet boven het Vlaamse en ook niet omgekeerd. Dat is een intrafederaal gegeven. We zullen dat hier ook doen.

Wat Scholars at Risk betreft weet ik niet of we daarmee vanuit het onderwijs een cofinanciering mee hebben. Ik moet dat nakijken.

Mijnheer Tommelein, we zullen gretig gebruikmaken van elke gelegenheid om samen te werken en informatie uit te wisselen met Nederland. Het lijkt me ook goed om dat te doen wat betreft dit thema.

Mevrouw Brouwers, ik denk dat de universiteiten niet staan te springen om hun strategische belangen uit handen te geven. Ze zijn zelf goed geplaatst om die evaluaties te maken. Zoals u weet, volgen we alle onderzoeksopdrachten aan de universiteiten ook op. Het is goed dat er daarnaar wordt gekeken, maar we hebben geen tegenstrijdige belangen met de universiteiten. Ik kan me niet voorstellen dat universiteiten zeggen dat ze zich geroepen voelen om hun onderzoeksinstellingen en -opdrachten te laten dienen om het militaire apparaat van China of van Rusland sterker te maken. Ik denk dat zelfevaluatie in eerste instantie een goede zaak is.

Ik weet dat we af en toe samenwerken met Scholars at Risk, maar dat is heel gericht. Ik weet niet of er een structurele samenwerking is. Dat antwoord moet ik u spijtig genoeg schuldig blijven. Ik stel voor dat u die vraag stelt aan collega-minister Weyts.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Ik dank u voor uw bijkomend antwoord, minister-president. Ik hoop alleszins dat u de nodige stappen zult blijven zetten om er mee voor te zorgen dat onze wetenschappelijke kennis in de toekomst niet meer in de verkeerde handen zal terechtkomen en uiteindelijk tegen ons kan worden gebruikt. Dat moet absoluut worden vermeden. Vlaanderen moet daar zeker goed op blijven toezien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de deelname van de minister-president aan het World Economic Forum in Davos – 3130 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): In de week van 23 mei 2022 bracht u, samen met premier De Croo en vicepremier Petra De Sutter, een bezoek aan het Wereld Economisch Forum in Davos. De Vlaamse Regering heeft daar het statuut van Foundation Member. Vlaanderen is een van de weinige regio's die deel uitmaken van die selecte club. Het is van 2020 geleden dat die bijeenkomst fysiek nog kon plaatsvinden vanwege het coronavirus.

Het centrale thema was 'Geschiedenis op een keerpunt', maar ook andere thema's, zoals cyberveiligheid, klimaatverandering, gezondheid enzovoort stonden op de agenda.

Volgens uw kabinet slaagde Vlaanderen er in het verleden in om verschillende internationale bedrijven te overtuigen om in Vlaanderen te investeren. Die bedrijven realiseerden in totaal 43 investeringsprojecten voor een bedrag van 3,1 miljard euro na de laatste drie ontmoetingen met de Vlaamse delegatie in Davos.

Ik heb daarom de volgende vragen.

Hoe evalueert u dat bezoek?

Wie ging er in uw kielzog allemaal mee naar Davos?

Met wie heeft de Vlaamse delegatie allemaal gesproken?

Wat hebben de gesprekken zowel politiek als economisch opgeleverd voor Vlaanderen? Welke nieuwe samenwerkingsverbanden werden er gesmeed?

Was er opnieuw een Flanders Room, of iets gelijkaardig, aanwezig? Zo ja, hoe evalueert u die? Zijn er verbeteringen mogelijk? Vorige keer noemde u dat nog een Flanders darkroom omdat die zich in een kelder van een hotel bevond buiten het centrum van Davos en u wou dat in de toekomst wat meer uitstraling geven.

Kunt u zeggen hoeveel die reis gekost heeft?

Zullen er na dat bezoek nieuwe beleidsmaatregelen worden genomen? Zo ja, dewelke?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik zal uw vragen in een iets andere volgorde beantwoorden zodat ik een verhaal kan opbouwen.

De delegatie die in mijn kielzog meeging, bestond uit de directeur Invest van Flanders Investment & Trade (FIT) en een beleidsmedewerker internationale handel en investeringen van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken. Voorts namen ook mijn kabinetschef en de woordvoerder deel aan de zending. De Vlaamse delegatie bestond dus uit vijf mensen.

Ik heb vorige keer inderdaad gezegd dat het veeleer een Flanders darkroom was. We zaten toen in de kelder van het hotel en nu zaten we veel beter, namelijk in de

skishop op het gelijkvloers vlak bij de ingang van dat hotel, een van de officiële hotels van het hele Davosgebeuren. Daardoor waren we zichtbaarder aanwezig. Ik heb gezien dat er slechts de helft van de skishop voor ons vrijgemaakt was. Ik heb aan mijn medewerkers gevraagd om te kijken of het mogelijk is om de volledige ruimte te gebruiken. Het was zeker en vast al een evolutie in de goede richting.

De deelname zelf kostte 27.000 Zwitserse frank, ongeveer 26.000 euro. Dat is nieuw. De voorbije jaren moest er geen aparte deelnamekost betaald worden. De organisatie heeft de voorwaarden gewijzigd. De omkadering en de operationele kosten van die zending komen neer op 50.740 euro. Die kosten omvatten de accommodatie voor de hele delegatie in het hotel waar de Flanders Room gelokaliseerd was, de huur van de Flanders Room en verder de consumptie-uitgaven alsook de kostprijs voor het evenement dat we organiseerden.

Mijn diensten deden er alles aan om kostenefficiënt te werken. In vergelijking met voorgaande jaren zijn er efficiëntievoordelen geboekt en werd er ook op bepaalde kosten bespaard, op vervoer bijvoorbeeld.

De aanwezigheid in Davos is voor een open economie als de onze een investering in de toekomst. Onze economie en onze jobs hangen in belangrijke mate af van de internationale handel en buitenlandse investeringen. Events zoals het Wereld Economisch Forum helpen die te ondersteunen en versterken. Als je de vergelijking van de laatste vier jaar maakt, kun je niet zeggen wat er in Davos precies is binnengehaald. Zowel mijn voorganger Geert Bourgeois als ikzelf hebben dat eerste jaar contact gehad met bepaalde bedrijven en we hebben gekeken wat die hebben geïnvesteerd. Ik zeg niet dat er een een-op-eenrelatie is tussen de twee.

Mijn programma viel de facto uiteen in drie delen: het officiële programma, activiteiten in de marge van dit programma en een hele reeks bilaterale ontmoetingen.

Voor het officiële deel stonden tal van conferentiesessies onder de vorm van panel- of rondetafelgesprekken gepland. Ik nam deel aan sessies over actuele thema's zoals industriebeleid, digitalisering en geopolitiek. Daarnaast nodigde de voorzitter van het Wereld Economisch Forum, de heer Børge Brende, me uit op een publiek-private dialoog met de titel 'CEOs for Ukraine'. Tijdens die sessie kwamen de vooruitzichten voor Oekraïne en de heropbouw aan bod. Op politiek niveau waren ook commissievoorzitster Ursula von der Leyen, de Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken, heel wat leden van het Oekraïense Parlement en de burgemeester van Kiev aanwezig. Via een videoverbinding sprak de Oekraïense premier ons toe.

In de marge van het hele gebeuren organiseerde ik een business breakfast session tussen bedrijfsleiders en de imec-CEO, Luc Van den Hove, om het state-of-the-art ecosysteem voor chips van Vlaanderen bij de aanwezigen bekender te maken. Verder was ik aanwezig op het Belgische 'Chips for Health'-evenement dat de eerste minister had georganiseerd.

Het overgrote gedeelte van mijn planning bestond evenwel uit bilaterale ontmoetingen. Informeel sprak ik met talrijke hooggeplaatsten.

In politiek opzicht sprak ik bijvoorbeeld met de Vietnamese vice-eersteminister, de heer Lê Minh Khái, over de Vlaams-Vietnamese relatie en de samenwerking in de Mekong River Commission. Voorts had ik ook een gesprek met de Nederlandse viceminister-president Sigrid Kaag.

Voor de bedrijven ging het om CEO's van internationale spelers die een band met Vlaanderen hebben of activiteiten in Vlaanderen uitoefenen. Ik ontmoette vertegenwoordigers uit 25 bedrijven. Deze bedrijven vertegenwoordigen een substantiële tewerkstelling in Vlaanderen, gezamenlijk meer dan 15.000 jobs. Het belang van deze gesprekken valt dan ook niet te onderschatten.

Het zou mij te ver leiden om hier in detail te treden over alle 25 ontmoetingen. Wel kan ik u een algemeen overzicht geven. Ik ontmoette een vijftal bedrijven actief in de sector van hernieuwbare energie en evenveel spelers uit de technologiesector. Uiteraard had ik ook ontmoetingen met bedrijven actief in sectoren die de ruggengraat vormen van het Vlaamse economische weefsel, zoals de chemische industrie, de biotech- en de farma-industrie. Een tweetal organisaties hadden een onderwijsdimensie en lieten me toe om van gedachten te wisselen over de uitdagingen omtrent het opleiden van profielen die tegemoetkomen aan de noden van onze samenleving. Denk dan bijvoorbeeld aan STEM-profielen (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Ten slotte waren er een drietal contacten waarbij over circulaire economie werd gesproken. Verdere engagementen werden genomen om eventuele nieuwe samenwerkingsinitiatieven te onderzoeken.

U vraagt hoe ik dit bezoek evalueer, wat de gesprekken hebben opgeleverd en of er nieuwe beleidsmaatregelen worden genomen. Die vragen neem ik samen. Met verschillende bedrijfsleiders werden potentiële pistes voor nieuwe bilaterale contacten of kansen op potentiële investeringen aangeboord. Mijn gevoel over de ontmoetingen is dan ook heel positief. Ten eerste viel het me op hoeveel waardering er is van internationale groepen voor hun activiteiten in Vlaanderen, bijvoorbeeld als het gaat over kwaliteit van tewerkstelling. Ook de dienstverlening van de Vlaamse overheid werd geprezen. Flanders Investment & Trade (FIT) in het bijzonder werd geroemd als een zeer bereikbaar en behulpzaam agentschap voor buitenlandse investeerders. Daarnaast luisterde ik aandachtig naar de eventuele uitdagingen die bedrijfsleiders ondervinden, zoals de energieproblematiek, de loonkost en de beschikbaarheid van STEM-profielen, enzovoort.

Wat de uitkomsten van de besprekingen en de vervolgstappen betreft, kan ik zeggen dat de top uiteraard nog maar recent plaatsvond. Voor acht organisaties werden evenwel al concrete perspectieven besproken, maar het is te vroeg om hier verder over uit te weiden. Tegelijk openden heel wat gedachtewisselingen inzichten die verder onderzoek en besprekingen vergen.

Sinds Davos zijn er al gesprekken geweest met andere ministers binnen de Vlaamse Regering en met hun kabinetschefs. Voor sommige onderwerpen voorzie ik een contact met bevoegde ministers bij de Federale Regering.

Ook hebben administraties binnen de Vlaamse overheid reeds bijkomende instructies ontvangen om bepaalde knelpunten te analyseren. Ik laat onderzoeken hoe die kunnen worden vertaald naar het beleid.

Algemeen gesproken kan ik mij geen andere gelegenheid bedenken waar je op zo'n korte tijd, namelijk drie dagen, 25 tot 30 bedrijven bilateraal kunt ontmoeten. Ik evalueer dat dan ook als zeer, zeer positief.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister-president, ik dank u opnieuw voor uw uitgebreid antwoord.

Ik heb een eerste vraagje. U hebt gezegd dat u een ontmoeting hebt gehad met onder andere de Vietnamese vice-eersteminister. Kunt u daar nog wat dieper op ingaan? Is er uit die gesprekken iets concreets voortgevloeid? En wat dan juist?

Het is alleszins positief dat er heel wat investeringen gebeuren in Vlaanderen. Dat bleek ook al uit het verleden. Wellicht zal Vlaanderen ook wel een aantal investeringen hebben gemist. Dat ligt waarschijnlijk nog altijd aan de hoge loonkosten, de administratieve rompslomp, de energiekosten en een tekort aan bepaalde profielen op onze arbeidsmarkt. Ik veronderstel dat dat nog altijd het geval is. Maar ziet u daar ook nieuwe evoluties of niet? Want bij uw bezoek in 2020 – ondertussen ook al een

tijdje geleden – liet u in deze commissie weten dat u in Davos een aantal pijnpunten had besproken en die ook zou aankaarten met de Federale Regering en de Europese Commissie. Kunt u zeggen wat u daar uiteindelijk hebt besproken en wat er verder uit de bus is gekomen? Hebt u de pijnpunten deze keer ook in Davos besproken? Wat zult u vanuit de Vlaamse Regering nog ondernemen om ervoor te zorgen dat Vlaanderen in de toekomst zo weinig mogelijk nieuwe investeringen zal missen?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, minister-president, zoals u weet, is onze liberale fractie er absoluut voorstander van dat u onze regio in het buitenland sterk vertegenwoordigt. Er is soms wat commotie bij bepaalde fracties als regeringsleiders van dit land naar het buitenland trekken. U weet, u krijgt daar onze volle steun voor, want ons land en onze regio zijn als belangrijke logistieke draaischijf, als zetel voor tal van internationale organisaties en instellingen en als een ware exportregio onlosmakelijk met het buitenland verbonden. Onze welvaart hangt er eenvoudigweg van af. De mentaliteit van 'blijf rond uw eigen kerktoren' is aan ons niet besteed.

Het is positief voor onze regio dat een groot deel van uw agenda in Davos was geweid aan bilaterale contacten zowel met internationale bedrijven als met politici uit andere landen. U hebt gelijk dat dit op een heel korte tijd een goed resultaat is. In het verleden hebben deze contacten voor Vlaanderen trouwens altijd een zeer goede impact gehad. Ik wou graag weten in welke mate de politieke bilaterale contacten nu al een verder gevolg zullen krijgen, buiten het kader van Davos. Zijn daarover al concrete afspraken gemaakt?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Wat Vietnam betreft, heb ik de viceminister ontmoet. Dat was met een hele delegatie in een heel klein lokaaltje moet ik zeggen. Het was daar heel warm en zo.

We hebben de mogelijkheden gezien van het verdrag tussen de EU en Vietnam. We hebben gezegd dat de ambassadeur met onze mensen moet samenzitten. Waar zijn zij in geïnteresseerd? Ons logistiek park onder meer. Waarin nog? Alles wat met 'semiconductors' te maken heeft. Imec is een passe-partout. In elk gesprek waar technologie min of meer in de picture komt, hebben we met imec echt wel een voltreffer om stappen vooruit te zetten. Dat gaat dus verder tussen de ambassadeur en FIT geconcretiseerd worden.

Ik heb niet de indruk dat we zoveel investeringen missen. Een investering die we zeker gemist hebben, maar die we ook niet hadden kunnen binnenhalen, is die bewuste batterijfabriek van Volvo. Dat is een joint venture van Volvo met een ander Zweeds technologiebedrijf. Op de shortlist stonden Vlaanderen en twee Zweedse sites. Heeft dat met loonkost te maken? Neen. Heeft dat met krapte op de arbeidsmarkt te maken? Neen. Want in datzelfde bezoek zei Atlas Copco dat de situatie op de Zweedse arbeidsmarkt nog veel moeilijker is. Dat komt gewoon neer op 'het hemd is nader dan de rok'. Ik denk dat we dat niet hadden kunnen winnen; het was al een prestatie om op de shortlist te staan.

De knelpunten die naar boven komen, zijn wel de loonkost, en door een systeem van automatische indexering hebben we een handicap. Dat is zeker een onderwerp dat we met de federale overheid bespreken. De energieprijzen zijn een internationaal probleem, daar is geen enkel Europees land in het voordeel, behalve misschien Noorwegen. De STEM-richting hebben we wel zelf in de hand.

Mijnheer Tommelein, politiek contact had ik met mevrouw Kaag sinds de nieuwe regering. We hebben de ambities van de Nederlandse regering bekeken. Dat was

interessant maar niet concreet. We hebben zoveel contact met de Nederlandse regering dat daar niets nieuws uitgekomen is. Wel interessant was het contact met de regering van Noordrijn-Westfalen. Zij hebben een organisatie opgericht, Circular Valley, inzake circulaire economie. Ze hadden een gesprek met ons gevraagd om de Circular Valley uit te breiden met Vlaanderen. Die gesprekken gaan op politiek niveau worden verdergezet. Ik moet daarvoor wel wachten op een nieuwe regering. U weet dat de christendemocraten en de groenen in een ver gevorderd stadium van gesprek zijn. Dat interesseert me bijzonder, samen met gesprekken over het Rijn- en Ruhrgebied. Als we daar een Silicon Valley op het gebied van circulaire economie kunnen maken, zou ik dat toejuichen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annick Lambrecht aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de repressie van de Oeigoerse bevolking in China
– 3135 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Een consortium van dertien mediaorganisaties, onder de naam 'Xinjiang Police Files', verspreidde recent duizenden documenten van politieservers in Xinjiang. Het gaat om foto's en persoonsinformatie van gedetineerden, handleidingen voor bewakers en ongepubliceerde toespraken van politieke leiders, noem maar op. Deze documenten bevestigen wat velen al lang wisten maar wat de Chinese autoriteiten met alle mogelijke middelen trachten te ontkennen en verbergen: men voert een systematisch en grootschalig terreurbeleid tegen de Oeigoerse bevolking in Xinjiang.

Volgens de Verenigde Naties (VN) zijn in Xinjiang de afgelopen jaren minstens een miljoen mensen in heropvoedingskampen opgesloten. Voormalige geïnterneerden getuigden reeds uitvoerig over politieke indoctrinatie, dwangarbeid, foltering en seksueel misbruik in de kampen.

Dit thema kwam al meerdere keren aan bod in deze commissie en, minister-president, u sprak in het verleden reeds uw afgrijzen uit over het terreurbeleid van de Chinese overheid ten aanzien van de Oeigoerse bevolking. In het licht van de nieuwe overweldigende getuigenissen en bewijzen, heb ik volgende vragen.

Minister-president, welke diplomatieke contacten had u sinds de laatste bespreking van dit onderwerp waarbij het lot van de Oeigoerse bevolking ter sprake kwam?

Bij de eerdere besprekingen verwees u naar sensibiliserende acties vanuit Flanders Investment & Trade (FIT). Kunt u wat meer in detail toelichten wat die sensibilisering concreet inhoudt?

Welke diplomatieke en economische activiteiten staan er momenteel gepland richting China vanuit Vlaanderen?

Ziet u mogelijkheden om dit thema aan te kaarten via deze activiteiten?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Welke diplomatieke contacten ik gehad heb? De problematiek rond de Oeigoerse bevolkingsgroep in China kwam reeds meerdere malen aan bod in deze commissie. Zoals u terecht schetst, heb ik al

herhaaldelijk mijn ontzetting uitgesproken over het beleid van de Chinese overheid ten aanzien van de Oeigoerse bevolking. Ik herbevestig natuurlijk dit standpunt, maar jammer genoeg lijken de zaken in Xinjiang eerder te verergeren dan te verbeteren. Ik heb hieromtrent recent geen diplomatieke contacten meer gehad.

FIT sensibiliseert Vlaamse ondernemers verder rond internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) en rond mensenrechten, meer bepaald inzake de 'Guiding Principles on Business and Human Rights' van de VN. Deze VN-leidraad vormt een mijlpaal voor de bescherming van mensenrechten, aangezien het de eerste wereldwijde standaard betreft die de negatieve impact van de activiteiten van ondernemingen op mensenrechten wil aanpakken. Vlaanderen werkte reeds mee aan de doorvertaling van deze Guiding Principles naar het eerste Nationaal Actieplan. Momenteel zetten we onze schouders onder het tweede Nationaal Actieplan.

Concreet sensibiliseert FIT via webinars, nieuwsbrieven en informatie op de website tijdens de Exportbeurs en tijdens handelsmissies. In mei 2018 publiceerde FIT in de reeks 'Leidraad voor Internationaal Ondernemen' het werkboek 'Verduurzamen van Internationaal Ondernemen – Aan de slag met de VN Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen ter versterking van uw bedrijfsstrategie'. Een geactualiseerde versie hiervan is voorzien voor het voorjaar van volgend jaar. In tussentijd zal FIT dit thema onder de aandacht blijven brengen. Bovendien voorziet FIT ook bijkomende opleidingen voor zijn personeel rond duurzaamheid en de aangehaalde VN-leidraad.

Ook geven FIT en MVO-Vlaanderen (maatschappelijk verantwoord ondernemen) extra ruchtbaarheid aan de zogenaamde Sustatool. Deze tool biedt kmo's de mogelijkheid diverse duurzaamheidsaspecten op systematische wijze in de dagelijkse werking te implementeren en te monitoren. FIT en MVO-Vlaanderen hebben een aparte extensie van deze tool ontwikkeld onder de naam Sustatrade. Sustatrade werd specifiek ontwikkeld in functie van de duurzaamheidsambities van de Vlaamse internationale ondernemer. De extensie zal binnenkort online komen. Verder engageert FIT zich ertoe de OESO-richtlijnen (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) voor multinationale ondernemingen blijvend onder de aandacht te brengen van onze ondernemingen. Zo moeten de bedrijven die een beroep wensen te doen op subsidies van FIT deze richtlijnen onderschrijven. Ook het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) zal zijn doelpubliek sensibiliseren en zijn personeel verder opleiden over het belang van de Sustainable Development Goals, duurzaamheid en IMVO.

Welke diplomatieke of economische activiteiten we nog gepland hebben? Momenteel staan er geen diplomatieke of economische zendingen gepland richting China. Zoals jullie weten, ben ik van mening dat het multilaterale en het Europese niveau goed geplaatst zijn om deze zaken aan te kaarten. Voor Vlaanderen vormen deze niveaus de krachtigste hefbomen om invloed uit te oefenen op een grootmacht als China. Maar op 29 juni aanstaande ontmoet ik de Chinese ambassadeur, de heer Cao Zhongming. Ik zal natuurlijk de kwestie van de Oeigoeren ter sprake brengen tijdens ons gesprek.

Deze multilaterale en Europese hefbomen worden wel degelijk benut. Vorig jaar antwoordde ik al dat men op Europees niveau werkt aan een richtlijn rond gepaste zorgvuldigheid voor ondernemingen. Men beoogt een verplicht due diligence-systeem uit te rollen. Het voorstel moet duurzaam en verantwoord gedrag van ondernemingen in de hele mondiale waardeketen bevorderen. Bedrijven spelen immers een sleutelrol bij het bouwen aan een duurzame economie en samenleving. Met deze richtlijn zullen bedrijven de negatieve effecten van hun activiteiten op de mensenrechten, zoals bijvoorbeeld kinderarbeid en de uitbuiting van werknemers, moeten identificeren. Waar nodig zullen ze dit moeten aanpakken. De onderhandelingen

over deze richtlijn lopen. Zoals bepaald in mijn beleidsnota, zal ik opbouwend meewerken aan het Europese kader hieromtrent.

Daarnaast zal de Europese Commissie in september een wetgevend initiatief voorstellen rond 'waardig werk wereldwijd', dit naar analogie met de Amerikaanse 'forced labour ban'. Producten die tot stand kwamen via dwangarbeid zullen aldus gebannen worden van de Europese markt. Dat lijkt me een goed instrument om in de toekomst mensenrechtenschendingen tegen te gaan. Hoewel er nog weinig bekend is over dit initiatief, zal ik ook hier constructief aan meewerken.

Zoals u weet, was de hoge vertegenwoordiger van de VN voor de mensenrechten, mevrouw Bachelet, onlangs in China. Voor het eerst in zeventien jaar kon een Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN naar China reizen om er rechtstreeks met de hoogste regeringsfunctionarissen te spreken over belangrijke mensenrechtenkwesties, in China en wereldwijd. Mevrouw Bachelet zal binnenkort een rapport voorstellen waar – en dat zal u niet verbazen – reikhalzend naar uitgekeken wordt. Ze gaf inmiddels reeds aan dat haar bezoek een gelegenheid vormde om een aantal zorgwekkende situaties bij de regering aan te kaarten. Bovendien stelt de VN-commissaris dat ze deze kwesties blijvend zal opvolgen. Bij haar bezoek aan de regio Xinjiang uitte ze vragen en bezorgdheden over de toepassing van de zogenaamde maatregelen ter bestrijding van terrorisme en deradicalisering. De brede toepassing hiervan heeft, zoals u welbekend is, een zware impact op de rechten van Oeigoeren en andere overwegend islamitische minderheden. Mevrouw Bachelet moedigde de Chinese regering aan om alle beleidsmaatregelen ter bestrijding van terrorisme en deradicalisering te herzien om ervoor te zorgen dat ze volledig voldoen aan de internationale mensenrechtennormen en niet langer op willekeurige en discriminerende wijze worden toegepast. Ze kaartte ook de problematiek van de Oeigoerse diaspora aan, van de families die in het buitenland vertoeven en het contact met hun dierbaren verloren hebben.

Mevrouw Bachelet kreeg overigens kritiek van sommige media, omdat ze in een statement aanhaalde dat haar bezoek aan China geen onderzoek betrof, omdat – ik citeer – "officiële bezoeken van een Hoge Commissaris van nature te opvallend en dus ongeschikt zijn voor het gedetailleerde, methodische en discrete werk dat een onderzoek vergt." Hoe dan ook, betrof haar bezoek aan China een uitstekende opportuniteit om de grootmacht te wijzen op de verplichtingen onder de internationale mensenrechtenwetgeving. Ik meen alvast dat haar contacten ter plaatse bijzonder nuttig zijn.

Ook de Internationale Arbeidsorganisatie maakte reeds opmerkingen en het thema staat ook de komende weken op de agenda.

Of ik mogelijkheden zie om dit thema aan te kaarten? Ik heb u juist gezegd dat ik eind juni de ambassadeur zie en ik zal dat thema daar ter sprake brengen. FIT besteedt in zijn activiteiten reeds veel aandacht aan mensenrechten. Dat zal men uiteraard onverminderd blijven doen.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord, dat hoopgevend en goed is. Ik verwacht ook niet anders, het ligt in de lijn van de verwachtingen van wat u vroeger zei. U vindt dat het nu nog een stap verder gaat en dat de zaken in Xinjiang verergerd zijn in plaats van dat er enige verbetering is. Ik neem er akte van dat FIT verder doet op het elan van sensibiliseren rond mensenrechten en dat duurzame handel met respect voor de mensenrechten heel belangrijk is en op lange termijn eigenlijk ook tot meer economische welvaart kan leiden. Dat is de weg die men volgens mij moet volgen.

Ik heb één vraag over de ontmoeting met de Chinese ambassadeur op 29 juni, maar ik weet niet of u zult kunnen of willen antwoorden. Hoe gaat zo'n ontmoeting dan in zijn werk? Duurt die lang? Hoeveel tijd hebt u dan om over de Oeigoeren te praten? Zijn dat een paar minuten of is dat eerder een groot deel? Ik neem aan dat alles daar zeer snel moet gaan. Maar het is zeer goed dat u het op tafel zult leggen.

Ik volg u ook in het feit dat het op Vlaams niveau, maar zeker ook op Europees niveau moet worden aangekaart. En dat is blijkbaar goed bezig. Ik verwijs naar de uitleg van mevrouw Bachelet die u hebt gegeven. Het thema blijft dus op de agenda staan. Ik dank u.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Collega Lambrecht, ik dank u voor de vraag. De thematiek van de Oeigoeren is recent weer in de media gekomen, maar beroert ons al een hele tijd. Wat zich daar allemaal afspeelt, tart elke verbeelding. We hebben het daar ook al vroeger over gehad.

Rond Michelle Bachelet wil ik toch even iets zeggen. Zij is onze VN - Hoge Commissaris voor de Mensenrechten. Gisteren heeft zij op Twitter aangekondigd dat zij geen tweede termijn zou ambiëren. In de internationale pers wordt er nu natuurlijk gespeculeerd of dat al dan niet te maken heeft met het bezoek dat zij bracht en dat ook een beetje gecontesteerd is, omdat het geleid zou zijn geweest – het was natuurlijk ook in covidtijden. Hoe dan ook heeft ze bevestigd dat het rapport er nog zou komen. Het is afwachten wat er daarin uiteindelijk zal staan.

Het is heel goed dat de Europese Commissie bezig is om de invoer van die producten die met dwangarbeid in de provincie Xinjiang in China werden geproduceerd, te verbieden, en dat u dat steunt. Wij steunen dat uiteraard ook. Wat de eventuele gevolgen zijn voor de Vlaamse economie is op zich zelfs minder belangrijk dan dat we dit voorstel van de commissie, dit nieuwe initiatief, zeker steunen. Maar ik had dan wel een vraag: zal de problematiek van de Oeigoeren al dan niet worden geagendeerd op de Europese top van 23 en 24 juni? Of kunnen wij eventueel aan de federale overheid voorstellen om dat eventueel op die Europese top aan te kaarten?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Lambrecht, ik lunch die dag met de ambassadeur. Ik heb het even nagekeken in mijn agenda: het is ingepland voor de duur van 1 uur en een kwartier. We kunnen dus wel wat langer dan enkele minuten over deze problematiek praten. Ik zal het tussen het hoofdgerecht en het dessert doen, want anders lig ik misschien voordien al met klikken en klakken buiten. Het is alleszins de bedoeling om daar substantieel over te praten.

Wat uw vraag over de Europese top betreft, mevrouw Brouwers, daarop kan ik niet antwoorden. Ik zal het eens nakijken en eventueel meegeven bij de voorbereiding. Ik weet niet af het daar op de agenda staat.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Ik heb geen verdere vragen, dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de overstromingen in Zuid-Afrika, India en Bangladesh
– 3081 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister-president, tijdens de commissie van 19 april 2022 kwam uw bezoek aan Zuid-Afrika al aan bod. Net na de afloop van dat bezoek werd Zuid-Afrika getroffen door zware overstromingen, waarbij 6.800 mensen hun huis verloren en jammer genoeg meer dan 400 mensen om het leven zijn gekomen. Op dat moment stelde ik de vraag of we al ondersteuning geboden hadden en u antwoordde dat we nog geen vraag van Zuid-Afrika hadden ontvangen. Het was toen nog kort dag.

Terwijl de oostkust van Zuid-Afrika nog bezig was aan de heropbouw na de overstromingen van april, werd het land op 23 mei, ongeveer een maand later, opnieuw geteisterd met hevige regenval die geleid heeft tot overstromingen. Wegen en huizen werden weggespoeld of overstroomden en bepaalde gebieden zijn volledig ontoegankelijk geworden.

Wetenschappers verwachten helaas dat door de klimaatopwarming de zuidoostkust van Afrika steeds kwetsbaarder zal worden voor zowel stormen als hevige overstromingen. Niet alleen daar maar ook in India en Bangladesh berichtten de media op 22 mei over de grootste overstromingen van de laatste twee decennia. Miljoenen mensen zijn getroffen en helaas zijn ook daar al heel wat dodelijke slachtoffers geteld. In Bangladesh worden er bij gebrek aan de nodige infrastructuur zelfs dammen uit modder gebouwd.

Dergelijke noodsituaties doen zich steeds frequenter voor en in steeds meer verschillende landen. Daarom heb ik de volgende vragen, minister-president. Is het de ambitie van de Vlaamse Regering om ook bij de steun bij klimaatrampen in de eerste plaats te focussen op de partnerlanden of spelen er andere afwegingen mee?

Heeft de Vlaamse overheid ondertussen aan Zuid-Afrika aangeboden om de verschillende getroffen gebieden te ondersteunen met expertise of met financiële middelen voor de heropbouw na die verschillende zware overstromingen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: De budgetten die we uittrekken voor humanitaire actie zijn niet gelinkt aan onze partnerlanden. Voor de drie ontwikkelingssamenwerkingslanden worden er specifieke projecten gefinancierd en daarnaast is er de humanitaire actie die over alles kan gaan. Dat is een bewuste keuze zodat Vlaanderen solidair kan zijn met verschillende landen en regio's die lijden onder een dringende humanitaire nood.

Met zijn humanitair beleid wil Vlaanderen echter meer doen dan louter inzetten op dringende noodhulp. We willen ook het humanitaire systeem zelf versterken. Daarmee doel ik onder meer op het helpen voorkomen van rampen of het verhogen van de weerbaarheid tegen de klimaatverandering. Onze middelen voor meer structurele humanitaire steun inzake rampenpreventie en paraatheid zetten we wel maximaal in op de partnerlanden.

Er zijn enkele treffende voorbeelden van het structureel Vlaams humanitair beleid ten aanzien van de partnerlanden. Zo implementeerde Rode Kruis Vlaanderen in

de periode 2017-2021 een project dat de impact van klimaatrisico's in zuidelijk Afrika wilde verkleinen. Dat project, waarvoor Vlaanderen 2,5 miljoen euro uittrok, speelde zich geografisch af in aangrenzende regio's in zowel Malawi als Mozambique. Dankzij dat initiatief kon er zeer snel humanitaire hulp worden gemobiliseerd in de nasleep van orkaan Idai. Het Rode Kruis was sneller bij de lokale bevolking dan de konvooien van de Verenigde Naties die de noodgebieden niet konden bereiken omdat wegen van de kaart waren verdwenen. Het Rode Kruis kon bovendien gebruikmaken van de lokale opslagplaatsen voor humanitaire hulpmiddelen. Die waren eerder uitgebouwd in het kader van het klimaatproject. Dat is een mooi voorbeeld van hoe klimaatrampen-paraatheid levens kan redden.

Een ander voorbeeld van structurele humanitaire samenwerking ten aanzien van ons partnerland Malawi is onze steun aan het 'Resilience Window' van het Malawi Sustainable Development Goals Acceleration Fund. Dat beoogde lokale autoriteiten, gemeenschappen en burgers voor te bereiden op rampen om snel actie te kunnen ondernemen.

In Mozambique steunen we ten slotte momenteel een humanitair consortium. Het doel van dat project is eveneens om de relevante actoren tijdig en op een gecoördineerde manier te laten reageren op noodsituaties.

Enerzijds is er dus de humanitaire actie om steun te bieden als er rampen hebben plaatsgevonden. Die is niet geconcentreerd in die drie partnerlanden. De meer preventieve humanitaire acties maken deel uit van het ontwikkelingssamenwerkingspakket.

In de nasleep van de zware overstromingen in Zuid-Afrika besloot ik recent nog om 200.000 euro vrij te maken voor humanitaire actie in de provincie Kwazulu Natal. Zo willen we een bijdrage leveren aan het verlichten van de meest dringende noden onder de lokale bevolking. Rode Kruis-Vlaanderen Internationaal zal samenwerken met het lokale Rode Kruis, de 'South African Red Cross Society'. Die organisatie focust zich via haar plaatselijke afdelingen op het ter beschikking stellen van warme maaltijden, voedselpakketten, kleding, dekens en matrassen aan diverse opvangplaatsen in de getroffen districten. Daarnaast biedt ze actief psychosociale ondersteuning in enkele opvangplaatsen en tracht ze via het programma 'Protection of Family Links' families die elkaar uit het oog verloren, met elkaar in contact te houden of met elkaar in contact te brengen.

Dit project wil binnen dit kader bijkomend inzetten op het aanschaffen van dekens, slaapmatten en EHBO-kits om te voorzien in directe noden en het aanvullen van strategische noodvoorraden die werden opgebruikt in de eerste dagen na de ramp. Verder zet het lokale Rode Kruis in op het verbeteren van de hygiënische en sanitaire voorzieningen in opvangplaatsen en het aanschaffen van kwaliteitsvol hygiënisch materiaal. Daarnaast voorziet het in warme maaltijden en biedt het financiële ondersteuning om voedsel aan te kopen. Tot slot is er ook psychosociale ondersteuning voor de getroffenen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Het is zeer goed dat we Zuid-Afrika hierin ondersteund hebben. Ze zitten in de overgangsfase van partnerland naar 'geen partnerland'. De desastreuze impact van de overstromingen was gigantisch, dat zagen we op de beelden. Ik vind het zeer goed dat u daar middelen voor hebt vrijgemaakt.

U maakt een duidelijk onderscheid tussen humanitaire actie en ontwikkelingssamenwerking. Kunt u een grootteorde geven van het bedrag voor humanitaire actie? Hebt u daar zicht op? Zijn er eerder al projecten rond uitgeschreven in de afgelopen jaren?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dat antwoord moet ik schuldig blijven. Het exacte bedrag ken ik niet uit het hoofd. We ramen dat redelijk beperkt bij de begrotingsopmaak. Als we een heel hoog bedrag begroten, moeten we daar inkomsten voor voorzien. Als dat zich dan niet voordoet, heeft men wel die inkomstenverplichting. We doen dat dus eerder beperkt en bij elke begrotingsaanpassing bekijken we dat opnieuw. Hebben we veel moeten uitkeren, dan wordt dat bijgepast. Dat budget zal nooit tekortschieten, maar we willen niet overmatig veel inschrijven omdat men daar inkomsten moet tegenover zetten. We hebben al uitgekeerd dit jaar, hoor. Mag ik als bijlage aan het verslag laten toevoegen welke besteding we gedaan hebben?

De voorzitter: We zullen dat zo meenemen, dat het in het verslag wordt opgenomen.

De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Dank u voor de toelichting.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.